

MARIAN MROCZKO

PAP ŚLUPSK

UPOWSZECHNIANIE PROBLEMATYKI ZACHODNIEJ W POLSKICH BADANIACH NAUKOWYCH (1918-1939)

Wytyczona po I wojnie światowej granica polsko-niemiecka, mimo dążeń jej twórców do możliwie sprawiedliwych rozstrzygnięć, nie satysfakcjonowała żadnej ze stron. Pozostawienie po obu stronach granicy znacznych skupisk ludności obcej, które stały się odtąd mniejszościami narodowymi, było dodatkowym czynnikiem sprzyjającym utrwalaniu się wzajemnych urazów i niechęci oraz zarzewiem konfliktów. Niezadowolona z powstałej sytuacji była zwłaszcza ludność niemiecka. Przekonana o wyrządzonej jej krzywdzie, zepchnięta do mało atrakcyjnej roli mniejszości narodowej, nie miała wielu powodów do zadowolenia ze swej nowej sytuacji¹. Nie może zatem dziwić fakt, że wśród mniejszości tej, zwłaszcza na obszarach sąsiadujących z Rzeszą, utrzymywało się silne poczucie identyfikacji z państwem niemieckim oraz świadomość dystansu i obcości wobec państwa polskiego, którego obywatelstwo posiadała. W sposób spontaniczny rodziło to dążenie do powrotu w granice Rzeszy. Dążeniom tym wychodziła naprzeciw polityka Niemiec, które mimo doznanej klęski, pozostały wszakże nadal państwem silnym, zwłaszcza pod względem ekonomicznym.

Dążenie to stało się również motywem przewodnim prowadzonych w Rzeszy wielostronnych „badań wschodnich”. Rozwijane dotąd, zwłaszcza w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku, w ramach *Ostforschung* plany ekspansji, zastąpiono odtąd uzasadnianiem konieczności powrotu obszarów „utraconych” oraz potrzebą wszechstronnego wspierania działalności Niemców mieszkających w Polsce, Czechosłowacji i innych krajach Europy wschodniej i południowo-wschodniej². Po-

¹ P. Hauser, *Mniejszość niemiecka na Pomorzu w okresie międzywojennym*, Poznań 1998; D. Matelski, *Mniejszość niemiecka w Wielkopolsce w latach 1919-1939*, Poznań 1997; tenże, *Niemcy w Polsce w XX wieku*, Warszawa-Poznań 1999.

² T. S. Wróblewski, *Ewolucja „Ostforschung” w Republice Federalnej Niemiec (1969-1982)*, Poznań 1986, s. 25; R. Goguel, *Über Ziele und Methoden der Ostforschung*, [w:] *Ostforschung und Slavistik. Kritische Auseinandersetzungen*, Berlin 1960, s. 19-20; H. Olszewski, *Nauka historii w upadku. Studium o historiografii i ideologii historycznej w imperialistycznych Niemczech*, Warszawa-Poznań 1982.